

В. О. Сєднева

**ОСНОВИ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ
З УЧНЯМИ, ЯКІ МАЮТЬ ОСОБЛИВОСТІ
ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ**

Методичні рекомендації

В. О. Сєднєва

***ОСНОВИ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З
УЧНЯМИ, ЯКІ МАЮТЬ ОСОБЛИВОСТІ
ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ***

Методичні рекомендації

ББК: 74. 3
С 28

Укладач: *В. О. Седнева*, методист лабораторії менеджменту освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Рецензенти: *В. І. Шуляр*, к. пед. н., доцент, заступник директора з наукової роботи Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

К. О. Пінюгіна, завідувач лабораторії практичної психології та соціальної роботи Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Відповідальна за випуск: *І. М. Белова*, заступник директора з науково-педагогічної роботи Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Рекомендовано науково-методичною радою Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, протокол від 31.05.11 № 3.

Мета методичних рекомендацій – допомогти всім, хто має відношення до світу дітей із особливими потребами. У методичних рекомендаціях розглядається питання організації корекційного навчання учнів загальноосвітніх шкіл та дітей із особливими освітніми потребами, специфіка роботи з дітьми даної категорії.

Пропонується для використання в роботі керівникам загальноосвітніх, спеціальних навчальних закладів, реабілітаційних центрів, фахівцям психолого-медико-педагогічних консультацій, педагогам, психологам, батькам.

Седнева В. О. Основи корекційної роботи з учнями, які мають особливості психофізичного розвитку : методичні рекомендації / В. О. Седнева. – Миколаїв : ОППО, 2011. – 36 с.

© Лабораторія менеджменту освіти

© Лабораторія редагування та видавничої діяльності Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
2011

У 23 статті Конвенції про права дитини зазначено, що розумово чи фізично неповноцінна дитина повинна проводити повноцінне гідне життя в умовах, які забезпечили б її гідність, сприяли її впевненості в собі і полегшували б її активну участь у житті суспільства.

Відповідно цього документу для здійснення корекції порушень у фізичному та психічному розвитку учнів з особливими освітніми труднощами має проводитися відповідна корекційно-педагогічна діяльність, яка є складним психофізіологічним і соціально-педагогічним явищем, що охоплює весь освітній процес. Таким чином, корекційно-розвиваюча робота вирішує специфічні завдання, зумовлені особливостями психофізичного розвитку учнів.

Ця робота потребує впровадження особистісно-зорієнтованих програм навчання, розвитку та корекційно-спрямованого індивідуального і диференційованого навчання, запровадження інтегрованого навчання.

Корекційно-розвивальна робота спрямована на:

- розвиток зорового чи слухового сприймання, мовлення, корекцію пізнавальної діяльності, фізичний розвиток, формування навичок просторового, соціально-побутового орієнтування;
- розвиток навичок саморегуляції та саморозвитку учнів шляхом взаємодії з навколишнім середовищем на основі знань, умінь і навичок мовленнєвої, зокрема, комунікативної діяльності і творчості;
- формування компенсаційних способів діяльності як важливої передумови підготовки дітей з особливими освітніми потребами до навчання в основній школі;
- створення передумов для соціальної реабілітації та інтеграції, розвиток самостійності та життєво важливих компетенцій, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (із Постанови Кабінету Міністрів України від 5 липня 2004р. №848 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку.

Особливості навчально-виховного та колекційного процесу дітей з особливими потребами визначаються їхніми потенційними можливостями і збереженими функціями.

До дітей з особливими потребами відносяться: глухі, сліпі, зі зниженим слухом, зі зниженим зором, розумово відсталі, з затримкою психічного розвитку. Важкими порушеннями мови, наслідками поліомієліту і церебральним паралічем.

Навчання дітей з особливими потребами у школі I ступеня спрямоване на психолого-педагогічну корекцію і компенсацію відхилень у розвитку, формування початкової грамотності. З урахуванням структури і складності психофізичного порушення та можливостей учнів початкової школи виділяють чотири варіанти навчання:

- **загальноосвітня підготовка** (передбачає засвоєння змісту загальноосвітньої програми; формування навичок і вмінь навчання; корекцію основних психічних функцій. рухової та емоційно-вольової сфери; розвиток умінь соціальної комунікації з іншими учнями та дорослими; профілактика вторинних відхилень у психофізичному розвитку; розвиток творчих здібностей та усвідомлення дітьми своїх реальних та потенційних можливостей);
- **корекційно-розвивальне навчання** (спрямоване на подолання труднощів у навчанні, пов'язаних із соціальною ізоляцією, педагогічною занедбаністю, затримкою психічного розвитку; передбачає поглиблену роботу з корекції психічних функцій, пізнавальної діяльності, навичок спілкування розвитку умінь і навичок у процесі трудового навчання, формування компенсаторних способів діяльності шляхом максимального використання потенційних можливостей, спроможності і здібностей дитини);
- **компенсаторно-адаптаційне навчання** (організовується для дітей, які мають низькі навчальні можливості, виражені інтелектуальні порушення,

відхилення в емоційно-вольовій сфері, комбіновані вади розвитку; програма розробляється з урахуванням комплексної патології розвитку дитини);

- **абілітаційне навчання** (організовується для дітей за індивідуальними освітніми програмами різних варіантів залежно від патології, рівня розвитку дитини, готовності до навчання).

Метою навчання дітей з особливими потребами в школі II ступеня є досягнення загального рівня освіченості за відповідним варіантом, формування особистісних якостей, необхідних для соціальної реабілітації та інтеграції в суспільство.

В основній школі зберігають наступність чотири варіанти навчання дітей з особливими потребами:

- **загальноосвітня підготовка** (формування базового обсягу знань для отримання загальної або спеціальної середньої освіти на основі оволодіння базовими знаннями для подальшого самостійного навчання та отримання професії, оволодіння різними формами і видами навчальної діяльності, корекція психічних властивостей і функцій особистості, допрофесійна адаптація);
- **корекційно-розвивальне навчання** (формування способу продуктивної діяльності як умова інтеграції та адаптації в сучасному суспільстві на основі оволодіння базовими знаннями, досягнення рівня функціональної грамотності, оволодіння допрофесійними вміннями, навичками, корекції затримки психічного розвитку, формування між предметних зв'язків на основі інтеграції різних галузей знань як способів пізнавальної діяльності);
- **компенсаторно-адаптаційне навчання** (формування обсягу знань, який сприяє адаптації в навколишньому світі і оволодінню певними трудовими навичками на основі корекції і компенсації сенсомоторних та інтелектуальних відхилень у розвитку, забезпечення рівня знань і практичних умінь для самостійної

- адаптації випускника),
- **абілітаційне навчання** (досягнення рівня знань, які б відповідали психофізичним та інтелектуальним можливостям учня на основі засвоєння знань відповідно до наявних можливостей, розвитку потенційних здібностей, корекції різних сторін особливості).

Метою навчання у школі III ступеня є досягнення рівня компетентності в освіті, формування способів особистісного і професійного самовизначення, максимальна соціалізація особистості. Логічно, що навчання у школі III ступеня продовжують учні, які навчались за варіантами загальноосвітньої підготовки та корекційно-розвивального навчання. Для випускників компенсаторно-адапційного та абілітаційного варіантів навчання старша школа може виконувати додаткову функцію для поглиблення соціалізації та професійної підготовки.

Навчання дітей з особливими потребами здійснюється за навчальними планами, програмами, підручниками, посібниками, рекомендованими Міністерством освіти і науки України для відповідних типів загальноосвітніх закладів, або за індивідуальними програмами.

Фахівцями-логопедами Лисогірської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату видано методичні рекомендації з досвіду роботи логопедів для педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів по роботі з дітьми, які мають мовленнєві вади, програма факультативу спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів «Основи журналістської діяльності. Використання можливостей програми Microsoft Office Publisher» Миколаївською спеціальною загальноосвітньою школою-інтернатом №2 видано методичні рекомендації для учителів фізичної культури, інструкторів ЛФК, ритміки, вихователів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів по проведенню рухливої перерви, спортивно-оздоровчих годин з дітьми, які потребують корекції фізичного та (або) психічного розвитку.

Педагогічними працівниками-спеціалістами Миколаївського навчально-виховного комплексу для дітей зі зниженим зором Миколаївської міської ради складено (науково-методичною радою МОППО схвалено) програми «Соціально-побутове орієнтування 5-9 клас» (укладач Ракітянська О.А., вчитель СПО), «Корекція вад розвитку 5-6 клас» (укладач Наумук Т.В., вчитель-логопед), «Розвиток зв'язного мовлення. Індивідуальні та групові заняття 5-7 клас» (укладач Наумук Т.В., вчитель-логопед), «Ритміка 5-9 клас» (укладач Кібалова Т.В., учитель ритміки, «Заняття з лікувальної фізкультури 5-6 клас» (укладач Румянцев К.Б., вчитель фізичної культури))

РЕКОМЕНДАЦІЇ ВЧИТЕЛЯМ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ ЩОДО РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Зміст та основні напрямки корекційно-педагогічної діяльності

По перше, в рамках концепції спеціального навчання і виховання дітей з особливостями психофізичного розвитку корекційно-педагогічна робота займає центральне положення в єдиному педагогічному процесі.

По-друге, корекційна діяльність являється складовою частиною загальної освіти, в той же час має свій специфічний напрямок при здійсненні навчально-виховного процесу.

По-третє, за об'ємом і значенням корекційно-педагогічного процесу в системі спеціальної освіти йому відводиться значне місце.

Основні напрямки корекційно-педагогічного процесу:

- корекційний вплив на дитину факторами середовища («терапія середовищем»);
- корекційний напрямок навчального процесу;
- спеціальний підбір культурно-масових засобів;

- психогігієна сімейного виховання;
- корекція окремих сторін психічної діяльності;
- розвиток процесів мислення;
- розвиток різних видів мислення;
- корекція порушень емоційно-вольової сфери;
- розвиток мовлення;
- розвиток уявлень про навколишній світ;
- збагачення словникового запасу;
- корекція індивідуальних прогалин в знаннях;
- відновлення позитивних якостей, які одержали незначну девіацію;
- накопичення навичок моральної поведінки.

В основі спеціальних методів і прийомів корекційно-педагогічної діяльності лежать загальнопедагогічні підходи, які направлені на розвиток збереження або відновлення порушених функцій організму, знань чи умінь дитини. Це методи вправ, методи переконань, методи прикладу, методи стимулювання поведінки і діяльності дітей з відхиленнями в розвитку та поведінці.

Учитель як суб'єкт корекційно-педагогічної діяльності

Учитель загальноосвітньої школи повинен бути готовим не тільки до професійно-педагогічної діяльності зі звичайними учнями, але й до корекційно-педагогічної роботи з дітьми, що мають психофізичні особливості.

Педагог як суб'єкт педагогічної діяльності повинен також уміти управляти розвитком, навчанням і вихованням учня, своєчасно і результативно проводити корекцію педагогічного впливу на особистість дитини, його поведінку і відношення до навчального середовища.

Найважливіші корекційні вміння учителя, в класі якого діти з особливостями психофізичного розвитку:

- вміння бачити відхилення в розвитку дитини;
- провести педагогічну діагностику разом з дефектологом і психологом;

- спрогнозувати шляхи подальшого розвитку дитини з урахуванням наявного дефекту;
- попередити виникнення порушень розвитку вторинних відхилень;
- визначити загальні і конкретні завдання корекційного навчання і виховання;
- планувати окремі види корекційної роботи;
- враховувати в навчально-виховному процесі характерні для дітей з особливостями психофізичного розвитку можливості і фактори компенсації, використовувати їх в корекційній діяльності;
- відбирати і застосовувати необхідні для вирішення корекційних завдань методи, прийоми і засоби навчання, виховання, діагностики, корекції, компенсації;
- створювати корекційні умови виховання, навчання, розвитку і соціальної адаптації дітей з особливостями психофізичного розвитку для засвоєння ними інтелектуального і морального досвіду в поєднанні з засвоєнням мови і мовлення;
- формувати позитивну мотивацію участі в корекційній роботі у дітей з особливостями розвитку і виховувати в них оптимізм, бачення життєвої перспективи, відчуття успіху;
- визначати результативність корекційної роботи на всіх етапах педагогічної діяльності;
- свідомо і критично управляти своєю корекційною діяльністю;
- працювати в тісному контакті з фахівцями: дефектологом, психологом, логопедом, медичними працівниками, а також з батьками.
- Корекційна робота повинна бути направлена на корекцію всієї особистості.
- В корекційній роботі поряд з спеціальними вправами необхідні вправи на:
 - зміцнення м'язів кисті руки, дрібної моторики пальців рук;

- розвиток орієнтування в просторі;
- розвиток пам'яті;
- розвиток мислення;
- розвиток мовлення.

Загальні рекомендації щодо роботи з дітьми-інвалідами

1. Варто створити для роботи спокійну атмосферу:

- міміка та пантоміміка (жести) відіграють важливу роль в установленні контактів;
- жести мають носити відкритий доброзичливий характер;
- не слід перехрещувати руки на грудях, ховати їх за спину або у кишені.

2. Варто намагатися налагодити доброзичливий, партнерський контакт:

- свою роботу треба починати з усмішки;
- ні в якому разі не можна настроюватись на почуття жалю або зверхності, тим паче нехтувати дитиною - ваше обличчя і жести вас видають.

3. Дитина-інвалід має своє психологічне життя:

- потрібно коректно увійти у внутрішній світ дитини;
- треба м'яко зацікавити дитину у грі або іграшці, завданні;
- варто використовувати дидактичні ігри, роздатковий матеріал, мозаїку, конструктор та інше;
- у процесі гри доцільно включати елементи корекції
- - порушень мовлення;
- дитина-інвалід піддається впливу страхів більше, ніж здорова;
- варто повсякчас підбадьорювати дитину;
- слова «не вмієш», «злякався», «у тебе не вийде» потрібно виключити з розмови;
- варто постійно тримати дитину у полі зору, стежити за її реакціями: напруженість, стереотипні рухи, невдоволені репліки мають бути поміченими;

- слід бути насторожі, якщо дитина голосно сміється, співає, залишаючись напруженою;
- іноді можуть виявлятися сексуальні нахили дитини. Для того, щоб корекційна спрямованість навчання
- дітей з особливостями психофізичного розвитку дала позитивні результати, вчитель повинен знати наскільки вона ефективна, тобто користуватися такими критеріями, як:
 - якісне і кількісне полегшення структури дефекту;
 - виправлення недоліків і перехід до скоригованої вади, до позитивних можливостей дитини;
 - підвищення рівня актуального* розвитку і, як наслідок, збільшення зони найближчого розвитку;
 - свідоме користування дітьми набутим досвідом;
 - накопичення і позитивна зміна властивостей особистості.

Користуючись цими критеріями, вчитель може зробити висновок щодо правильності та якості корекційної роботи. Висвітлювати їх можна у індивідуальних картках розвитку через певні проміжки часу. Підставою для цього стануть результати роботи дефектолога, психолога, логопеда.

Дидактичними показниками при цьому виступатиме традиційна оцінка знань, умінь і навичок.

Поради вчителям загальноосвітньої школи для успішної роботи з дітьми, які мають особливості психофізичного розвитку

Вчитель повинен оволодіти необхідними знаннями та навичками:

- ознайомитись із анамнезом, мати уявлення про основні види порушень психофізичного розвитку дитини;
- вивчити стан уваги, стомлюваності, темп роботи кожної дитини;
- враховувати стан слуху, зору, особливості моторики та загального фізичного розвитку учня;

- бути добре знайомим з приладами, які використовують учні з порушенням зору і слуху, перевіряти придатність слухових апаратів, стежити за чистотою окулярів.
- навчитися визначати, оцінювати і створювати навчальне середовище для дітей з різними потребами;
- вивчити основні принципи роботи в команді;
- навчитися спостерігати за дітьми та оцінювати їх розвиток під час занять;
- закінчувати заняття, коли діти втомилися чи відволікаються;
- вміти складати плани індивідуальної роботи, оволодівати спеціальними методиками відповідно до специфічних потреб дітей;
- створювати оптимальні умови для спілкування, сприяти налагодженню дружніх стосунків між дітьми;
- формувати у дітей досвід стосунків у соціумі, навичок адаптації до соціального середовища;
- ставитися з повагою до дітей та їх батьків.

Що повинен знати вчитель, у якого в класі знаходиться дитина з порушенням зору

Рання діагностика порушень зору у дітей дає змогу вчасно надати їм допомогу. Учні з поганим зором потребують допомоги вчителя. В роботі з ними наголос слід робити на розвиток самообслуговування і побутових навичок. Необхідно детально знайомити таких дітей з розташуванням предметів і матеріалів у класі.

Діти з порушеним зором значною мірою спираються на інформацію від інших органів чуття.

У більшості дітей з вродженою і ранньою постнатальною патологією органу зору зазнають довготривалої сенсорної та психічної депривації. Внаслідок цього рівень загального психічного розвитку дитини не відповідає його календарному віку. Його пізнавальна діяльність здійснюється на вузькій сенсорній базі, дуже бідному та спотвореному досвіді і

невмінні його накопичувати, оперувати ним.

Тому задача педагога в загальноосвітньому закладі (інтегрованому класі)- розвивати потенційні можливості, компенсаторні механізми організму, навчити дитину самостійно пізнавати навколишній світ та користуватися збереженими аналізаторами, накопиченим досвідом, знаннями.

Труднощі слабозорих дітей в пізнавальній діяльності пов'язані з недостатнім оволодінням моторикою власного тіла, орієнтуванням у малому та великому просторі.

До того ж, вони не в змозі самостійно організувати не тільки свою пізнавальну, навчальну діяльність, але своє життя, свої ігри. Дітей доводиться спонукати до рухливості, до пізнавальної діяльності.

Надзвичайно важливим елементом для організації навчального процесу дітей має стати наявність відповідних конкретних уявлень про оточуюче, предметний світ та достатній досвід предметних та орудійних дій.

Тому процес інтегрованого навчання слабозорої дитини повинен носити спрямований корекційний індивідуалізований характер і відповідати адаптації наочного матеріалу і процедурі проведення цієї роботи.

Основні принципи адаптації наочного матеріалу для дітей з порушенням зору

1. Зображення на малюнках повинні мати оптимальні просторові і тимчасові характеристики (яскравість, контраст, колір).

2. Дотримання в зображеннях пропорційності відносин за величиною, кольором та формою, відповідно до реальних об'єктів.

3. Пред'явлення стимулюючого матеріалу повинно здійснюватись з відстані не менше ніж 30-33 см від ока дитини під кутом від 5° до 45° щодо лінії погляду.

4. Інформаційна ємність зображень і сюжетних ситуацій повинна бути обмежена з метою вилучення надмірності, що

ускладнює упізнавання. Фон, на якому пред'являється об'єкт, повинен бути розвантаженим від зайвих деталей.

5. Хроматичні об'єкти повинні мати насичені кольори. Бажано використовувати жовті, червоні, жовтогарячі і зелені тони.

При використанні загальних методик для слабозорих дітей необхідна адаптація їх процедури проведення:

- збільшення часу на експозицію завдань та малюнків, через труднощі сприйняття, координації рухів рук і очей, необхідності тактильного контролю та додаткового обстеження, вивчення об'єктів;
- у пред'явленні завдань і тестів домінуючим є вербальний спосіб, точні словесні інструкції (після відповідної словникової роботи);
- тривалість зорової роботи не повинна перевищувати 15 хвилин.

Вчитель інтегрованого (інклюзивного) класу повинен:

- знати ступінь порушення зору дитини, уявляти його індивідуальні можливості і потреби;
- підтримувати тісний контакт з дефектологом, психологом, логопедом, батьками дитини; використовувати всі збережені та порушені аналізатори;
- проводити на всіх заняттях роботу по навчанню орієнтування у просторі;
- продумати, де посадити такого учня (слабозору дитину - на першу парту у середньому ряді).

Корекційна робота з учнями з порушенням слуху (туговухі)

Загальноосвітній навчальний заклад, приймаючи дитину з порушеним слухом, повинен бути готовий розділити відповідальність за долю, навчання й виховання дитини з його батьками, з фахівцями, що рекомендували для нього інтегроване навчання, з вчителем-дефектологом, який здійснює корекційну допомогу.

Рекомендації вчителю, в класі якого є слабочуюча (туговуха) дитина:

- індивідуальне планування щодо засвоєння тих тем, які викликають утруднення в оволодінні навчальним матеріалом;
- не повертатися спиною до слабочуючого учня під час усних пояснень;
- контролювати розуміння дитиною завдань, інструкцій, питань учителя та відповідей учня;
- залучати батьків до закріплення нового матеріалу в домашніх умовах;
- у корекційній роботі максимально використовувати випереджувальний метод навчання;
- частіше заохочувати за вірні відповіді;
- пам'ятати, що такий учень повинен сидіти за першою партою перед столом учителя для слухо-зорового сприйняття мовного матеріалу;
- вимагати від батьків постійного носіння дитиною слухового апарата.

Для підготовки дітей загальноосвітнього класу до спільного навчання з дітьми, які мають порушення слуху (туговухими) ***рекомендується наступне:***

1. Бесіди з дітьми й батьками про незвичайність нового учня (нових) учнів.
2. Організація спільних ігор під час перерв і після уроків.
3. Організація спільної діяльності на уроці, після уроків.
4. Організація взаємодопомоги чуючих слабочуючим.
5. Частіше заохочування слабочуючих за позитивні вчинки, види діяльності.
6. Відмова від покарань слабочуючих дітей, зауважень у некоректній формі.

У процесі навчання дитини педагогічний колектив класу разом з психологом, дефектологом, логопедом проводять діагностику утруднень у навчанні за базовими предметами з наступним обговоренням результатів. Всі дані про дитину і її успіхи та невдачі у навчанні заносяться у діагностичну карту.

Якщо в класі навчається дитина з ДЦП

Основні принципи корекційно-педагогічної роботи з дітьми, що мають ДЦП:

1. Комплексний характер корекційно-педагогічної роботи. Це означає, що потрібне постійне врахування взаємовпливу рухових, мовленнєвих і психічних порушень в динаміці розвитку дитини. Внаслідок цього необхідна спільна стимуляція (розвиток) всіх сторін психіки, моторики, мовлення, а також попередження і корекція цих порушень.

2. Ранній початок онтогенічно послідовного впливу з опорою на збережені функції.

3. Корекційна робота будується не з урахуванням віку, а з урахуванням того, на якому етапі психомовного розвитку знаходиться дитина.

4. Організація роботи в рамках основної діяльності. При всіх корекційно-педагогічних заходах стимулюється основна для даного віку діяльність (в шкільному віці - навчальна діяльність).

5. Спостереження за дитиною в динаміці.

6. Тісна взаємодія з батьками і найближчим оточенням.

Основні напрямки корекційно-педагогічної роботи:

- розвиток емоційного, мовленнєвого, предметно-дійового і ігрового спілкування з навколишніми;
- стимуляція сенсорних функцій (зорового, слухового, кінестетичного сприйняття);
- формування просторових і часових уявлень. Корекція цих порушень;
- розвиток уваги, пам'яті, уявлення;
- формування математичних уявлень;
- розвиток зорово-рухової координації і функціональних можливостей кисті і пальців, підготовка до оволодіння письмом;
- виховання навичок самообслуговування і гігієни;
- проведення логопедичної роботи.

Специфіка корекційної роботи з дітьми, у яких зпр

Затримка психічного розвитку (ЗПР) - це порушення нормального темпу психічного розвитку, в результаті чого дитина, яка досягла шкільного віку, продовжує залишатися в колі дошкільних, ігрових інтересів. При ЗПР діти не можуть включатися в шкільну діяльність, сприймати шкільні завдання і виконувати їх. Вони ведуть себе в класі так, як в умовах гри в групі дитячого садка або в сім'ї.

Основні завдання корекційно-виховної роботи:

- допомогти дітям з ЗПР оволодіти різноманітними знаннями про навколишній світ, розвивати в них спостереження і досвід практичного навчання, формувати вміння самостійно добувати знання і користуватися ними;
- шукати такі види завдань, які максимально стимулюють активність дитини;
- проводити лікувально-оздоровчі заходи;
- міняти види діяльності на уроці з метою відпочинку;
- здійснювати індивідуальний підхід, індивідуальну допомогу;
- давати завдання з опорою на зразки;
- проводити доступніший інструктаж щодо виконання завдань;
- для закріплення нового матеріалу давати багаторазові вказівки і вправи;
- проводити динамічне спостереження за просуванням кожної дитини;
- під час навчання дитини звертати увагу на стан різних сторін його психічної діяльності: пам'яті, уваги, мислення, мовлення, темп роботи, вміння поборювати перешкоди;
- в разі необхідності учень повинен відвідувати логопедичні заняття;
- проводити індивідуальні корекційні заняття, на заняттях використовувати різноманітні види практичної діяльності.

Важливо, щоб батьки дитини з ЗПР стали активними учасниками корекційно-розвивального процесу, повірили в можливість своєї дитини і позитивний результат корекційної роботи.

Для вчителя класу, вихователя групи повинні стати правилами: відвідування сім'ї дитини, спостереження за ним в домашніх умовах, спілкування і взаємодія з батьками вдома.

Аутизм. Вироблення соціально-комунікативних навичок у школярів з аутизмом. Методика корекційної роботи

Під час спостереження за дитиною з РДА може здаватися, що у неї взагалі відсутня потреба в комунікації. Саме тому формування соціально-комунікативних навичок є одним із найважливіших завдань у навчанні та вихованні аутичних дітей.

Специфічні правила взаємодії з аутичними учнями:

1. Дайте дитині час для відповіді.
2. Сприймайте позитивно будь-яку спробу комунікації з боку дитини, навіть неадекватну. Не давайте неочікуваних завдань.
3. Під час фронтальної роботи звертайтеся в класі до аутичної дитини на ім'я, якщо потрібно, торкніться її. Тільки тоді учень буде виконувати фронтальне завдання.
4. Коли дитина запитує, будьте впевнені, що відповідаєте передусім на її наміри, а не на слова. Коли слова дитини не мають ніякого сенсу, подумайте, що вона мала на увазі.
5. Під час дитячої сварки вчитель має вербалізувати думки іншої дитини, оскільки аутисти не можуть поставити себе на місце іншого та розпізнати його думки, наміри, почуття.
6. Перш ніж висловлювати власні думки, пристосовуйтеся до думок дитини, вербалізуйте їх.

Методика пропедевтичної роботи з учнями молодших класів

Пропедевтика з невербальними аутичними дітьми має подвійну мету:

1. Формування фундаментальних загальнонавчальних навичок, спрямування уваги на вчителя, дидактичний матеріал, сидіння за партою тощо.

2. Корекція несприятливих для навчального процесу форм поведінки.

Робота в цей період проводиться з дитиною індивідуально. Важливим станом є розвиток потреби візуального контакту. Контакт очима дає змогу навчити спрямовувати увагу на завдання, спостерігати за моделлю поведінки вчителя. Ні в якому разі **не слід примушувати аутичну дитину дивитися в вічі!** Розвивайте саме потребу в контакті.

На наступному етапі роботи з формування комунікативних навичок використовуються два основні прийоми:

1. Мовленнєвий тренінг, який охоплює вербальне розуміння та іменування експресивного мовлення.

2. Мовленнєвий тренінг із використанням тестів, який називають тотальною, або синхронною комунікацією.

В обох випадках початковою метою є засвоєння назв 5-6 предметів, дій, важливих у повсякденному житті.

На наступному етапі можна зробити домашній альбом-щоденник. У ньому містяться картинки, слова, короткі речення, які мають відображати події, але не поведінку дитини. Учитель (вихователь) записує разом з дитиною, що було зроблено в будні дні, малює картинки та інше.

У пропедевтичний період застосовують музичну та ритмічну стимуляції, які створюють базу для діагностичних взаємодій.

Методика роботи з учнями старших класів

1. Працюючи над формуванням соціально-комунікативних навичок, акцентуйте увагу на одній із них. Це полегшує її опанування.

2. Допмагайте дітям виявити та розуміти власні почуття

в емоційно наповнених ситуаціях. Учть емпатії пояснюйте дитині почуття інших у певній ситуації.

3. Використовуйте реальні життєві ситуації, сюжети телепрограм, фільмів. Обговорюйте поведінку інших людей. Власний приклад учителя має велике значення.

Обов'язково слід формувати такі соціально-комунікативні **навички:**

- привітання, прощання;
- дякування;
- спільна гра у парі, у групі, рольова гра;
- прохання про допомогу, послугу, прийняття допомоги;
- постановка запитань, слухання відповіді;
- уміння відповідати по черзі;
- запрошення приєднатися інших до спільної діяльності;
- переривання пауз у розмові, чекання;
- ведення розмовного діалогу;
- висловлювання компліментів;
- мирне розв'язання конфліктних ситуацій
- вербальним шляхом.

Корекційно-педагогічна допомога при аутизмі:

- Підвищувати рівень спеціальних знань педагогом про аутизм.
- Здійснення індивідуального підходу з урахуванням таких проявів аутизму, як ранимість, втомлюваність, нерівномірність мовленнєвих і моторних навичок, повільність реакцій, труднощі сприйняття фронтальної роботи, труднощів при відповідях біля дошки.
- Учителю не слід поспішати з висновками, потрібно зрозуміти причини порушень поведінки і невдач у навчанні.
- **Пам'ятати:** робота з аутичною дитиною - ледве не найскладніше, що є в сучасній спеціальній педагогіці.

**Показники обсягу засвоєння знань (проблемними учнями)
у відповідності до початкового та часткового середнього
рівня навчальних досягнень 12-бальної шкали
оцінювання учнів 1-х класів**

Рівень навчальних досягнень	Бал	Показники обсягу засвоєння знань
		<p>Читання. Не засвоює букви. Знає декілька букв.</p> <p>Письмо. Не дотримується рядка. Не вміє копіювати за зразком букви. Копіює деякі букви і склади. Не володіє навичками звукового аналізу, синтезу слів. Списує механічно рукописний текст. Під диктовку пише деякі букви.</p> <p>Математика. Рахунок механічний до 5-ти. Поняття про число 1,2, «багато» не має. Арифметичні дії не виконує. Задачу не осмислює. Розрізняє 1-геометричні фігури.</p>
		<p>Читання. Знає не всі букви (до 30%). Плує букви. Зливає в склади невпевнено, з помилками. Не переказує прочитане. Вміє вичленити перший, останній звуки в складах і словах. Встановлює послідовність звуків в словах типу: «ау». «ам», «мак».</p> <p>Письмо. Засвоює як печатні, так і прописні літери. Списує з друкованих та рукописного тексту за буквами. Пише під диктовку, вивчені літери, закриті та відкриті склади, прості слова типу: «мак», «рука» після попереднього аналізу.</p> <p>Математика. Рахунок механічний до 10. Поняття про число в межах 1-3. Арифметичні дії в межах 5-ти на конкретному матеріалі. Сформовано поняття «більше - менше». Порівнює одним способом. Прості типові задачі на одну дію не вирішує (навіть за допомогою вчителя), самостійно не розв'язує.</p>
		<p>Читання. Засвоює 50% букв. Читання повільне з</p>

	<p>помилками. Плутає букви. Самостійно не переказує. Приховані зміст оповідання та малювання не розкриває. Відповідає на окремі питання за прочитаним. Не диференціює тверді, м'які, дзвінкі, глухі приголосні.</p> <p>Письмо. Списує печатний та рукописний текст з помилками. Під диктовку пише букви, закриті та відкриті склади та прості речення з трьох слів тільки після попереднього звуко-буквенного аналізу</p> <p>Математика. Рахунок прямий та зворотній в межах 10, орієнтується в числовому ряді. Вміє визначити «сусідів» чисел. Знає склад чисел до 6-ти. Сформоване поняття про число 1-4. Арифметичні дії в межах 4-х - абстрактно, в межах 10-ти на конкретному матеріалі. Диференціює поняття «більше - менше». Порівнює двома способами при невеликій кількості об'єктів або предметів. Осмислює прості задачі на одну дію, розв'язує за допомогою вчителя.</p>
	<p>Читання. Знає більше 50% букв. Читання поскладове, зміст відтворює за допомогою навідних питань. Прихований зміст нескладних оповідань та малюнків розкриває. Оволодів навичками звуко-буквенного аналізу. Визначає послідовність звуків у багатоскладових словах під контролем учителя. Переказ близький до тексту або за допоміжними питаннями.</p> <p>Письмо. Списує слова та речення, які написані друкованим або рукописним шрифтом. Розрізняє головні та приголосні звуки. Не диференціює тверді та м'які, дзвінкі та глухі приголосні. Вміє поділити слова на склади. Після попереднього аналізу записує слова і речення.</p> <p>Математика. Рахунок порядковий до 20-ти. Зворотній від 10-ти. Орієнтується в числовому ряді. Визначає «сусідів» чисел. Засвоїв склад чисел в межах 10-ти. Арифметичні дії в межах 10-ти виконує абстрактно, в межах 20-ти на конкретному матеріалі. Прості типові задачі на одну дію осмислює та розв'язує самостійно, на дві дії - лише за допомогою учителя. Геометричні фігури засвоїв.</p>

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з особливостями психофізичного розвитку (з вадами зору, слуху, опорно-рухового апарату, мовлення)

Рівень навчальних досягнень	Бал	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
I - початковий	1	Учень виділяє об'єкт вивчення та деякі його елементи
	2	Учень фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення, про об'єкт вивчення. Виявляє здатність елементарно висловлювати думку
	3	Учень відтворює менш як половину навчального матеріалу, із допомогою вчителя виконує елементарні завдання
II - середній	4	Учень за певною допомогою вчителя та за зразком відтворює основний навчальний матеріал, може відтворити певну дію, операцію
	5	Учень здатний з помилками та неточностями самостійно відтворити основний навчальний матеріал, дати визначення понять, сформулювати правило
	6	Учень виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу відповідно до вимог програми. Його відповідь правильна, але недостатньо осмислена. З допомогою вчителя здатний аналізувати, порівнювати та робити елементарні висновки. Вміє застосовувати знання під час виконання завдань за зразком, у знайомих ситуаціях
III - достатній	7	Учень правильно, логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основні наукові теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження своїх думок. Застосовує вивчений матеріал у знайомих ситуаціях, частково контролює свої дії

	8	Знання учня є достатньо повними. Він застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Його відповідь повна, логічна, змістовна, хоч і має деякі неточності
	9	Учень досить добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях. Уміє аналізувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації. Його відповідь повна, логічна, змістовна, хоча їй бракує власних суджень
IV - високий	10	Учень має глибокі, міцні знання, здатний використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки. При цьому може припускатися незначних огріхів в аргументації думки, самостійно їх виправляє тощо
	11	Учень має глибокі, міцні знання й володіє узагальненими знаннями в обсязі та в межах вимог навчальних програм, доцільно використовує їх у різних ситуаціях. Уміє знаходити потрібну інформацію, аналізувати її та використовувати для поглиблення своїх знань
	12	Учень має глибокі, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних і нестандартних ситуаціях. Уміє самостійно аналізувати, узагальнювати, оцінювати вивчений матеріал, самостійно користуватися доступними джерелами інформації, аргументувати власну думку і особисту позицію

Особливості розвитку особистості школяра з порушеннями в особистісній та інтелектуальній сферах

Параметри особистості	Особливості	Форми допомоги
Емоційний контакт	a. змістовний, встановлюється легко; b. встановлюється поступово, характеризується скутістю, потребує заохочень; c. формальний, малопродуктивний	d. індивідуальні; e. заняття з психологом; f. консультація психоневролога
Орієнтація в навколишньому світі	g. знижені; h. значно знижені	
Інтерес до навчання	i. епізодичний, поверховий, не стимулюючий діяльність; j. відсутній	
Увага	k. нестійка, короткочасна	i. консультація психоневролога
Сприйняття	m. вузьке, уповільненість протікання	
Пам'ять	n. порушення осмисленого запам'ятовування; o. нестійка; p. короткочасна	g. консультація психоневролога
Мислення	г. переважає наочно-дійовий тип мислення; s. недорозвинений наочно-образний тип, не сформований абстрактно-логічний тип мислення; t. не усвідомлює головне; u. труднощі при узагальненні та встановленні подібності - відмінності предметів; v. труднощі при визначенні причинно-наслідкових зв'язків	w. консультація та лікування у психоневролога

Особливості мови	х. дефекти вимови; у. дефекти розуміння усної та писемної мови, граматичної будови мови	z. заняття з логопедом
Емоційно-вольова сфера	aa. емоції бідні; bb. відсутні відтінки переживань; cc. загальмованість; dd. збудженість; ee. врівноваженість; ff'. емоційна нестійкість; gg. нерішучі практичні дії, які не регулюються розумовими	hh. заняття з психологом; ii. консультація психоневролога
Спосіб виконання робіт	Jj. адекватні дії; kk. самостійні; ll. маніпулювання; mm. нерішучі практичні дії, які не регулюються розумовими	nn. індивідуальні;
Темп роботи, працездатність	oo. нерівномірний з проявами імпульсивності при збереженні працездатності; pp. нерівномірний з елементами астенії, спад працездатності; gg. рівномірно повільний, перевага процесу гальмування; гг. рівномірно швидкий, з перевагою процесу збудження	

**Розвиток зв'язного мовлення учнів
з особливими потребами
(з досвіду роботи вчителя Привільнянської спеціальної
загальноосвітньої школи-інтернату Калініченко
Валентини Сазонівни)**

Розвиток зв'язного мовлення є провідним принципом навчання рідної мови розумово відсталих учнів.

Зараз до програм з мовлення допоміжних шкіл до змісту введені нові теми "Мова і мовлення", "Текст". Саме з вивчення цих тем має розпочинатися навчання рідної мови.

Певна підготовка в цьому напрямі проводиться в 1-4 класах на основі слова, словосполучення, речення. З 5 класу розпочинається ознайомлення учнів із особливостями мовлення, його типами, стилями, лексичним змістом, завершеністю, від яких залежить правильність побудови зв'язних висловлювань, їх змістовність, цілеспрямованість.

Психолінгвістика розглядає мовлення, як один із видів людської діяльності, що потребує специфічних умінь: орієнтуватися в умовах спілкування, планувати висловлювання, реалізувати намічену програму, контролювати хід і наслідки процесу мовлення. В методиці розроблено систему навчання зв'язного мовлення, яка охоплює осмислення теми і визначення основної думки, формування усного або писемного мовлення, відбір і систематизація матеріалу.

Учні мають засвоїти загальні закономірності побудови зв'язних висловлювань і навчатись застосовувати їх. Поняття текст охоплює найрізноманітніші завершені висловлювання: розповідь, опис, роздум, лист, замітку тощо. Основним методичним прийомом навчання учнів зв'язного мовлення є аналіз текстів.

Текст, як відомо, складається з окремих речень, але сукупність речень не завжди є текстом. Наприклад, речення. Блакитне небо дихало на землю теплом. Жовте листя падає з дерев. Повітря взимку прозоре не становлять тексту, оскільки позбавленні будь-якого смислового зв'язку. Але і цього не

достатньо для утворення тексту. Необхідно, щоб речення були тематично пов'язані між собою. Наприклад: Настала осінь. Тільки ялинки зеленіють у лісі. Птахи збираються у зграї. Пожовкло листя на деревах. Восени дме холодний вітер. З дерев опадає листя. Тема одна. Але немає послідовності. Треба, щоб кожне наступне речення, продовжувало і доповнювало попереднє. Ми вчимо дітей упорядковувати речення. Обов'язково треба, щоб текст мав завершеність. Тема часто концентрується в його назві - заголовку. Можуть бути тексти з одного або двох речень. Це лозунги, заклики, прислів'я, крилаті вислови, загадки, частівки, коломийки, вірші-мініатюри. Структуру кожного тексту визначає тип мовлення. У допоміжній школі учнів ознайомлюють з найбільш розповсюдженими типами мовлення: розповіддю, описом і роздумом.

Залежно від мети висловлювання набуває відповідної форми: розповідь, коли повідомляється про послідовний розвиток певних подій; опис, якщо створюється уявлення про якийсь предмет, явище, його зовнішній вигляд або ознаки виявлення; роздум, для того щоб довести або заперечити свою думку, погляд на подію, розкрити між явищами дійсності.

Для розповіді характерне художнє висвітлення певних подій у часі. З цим типом і художнім стилем мовлення учні знайомляться на уроках читання.

Послідовність розповіді передбачає експозицію (ознайомлення з обстановкою, персонажами), зав'язку (початок події), розгортання події і кульмінацію (найбільш напружений момент), розв'язку (завершення) змісту. У художній розповіді зустрічаються описи, роздуми, діалоги, яких немає у текстах інших типів.

Опис - у певній системі показує характерні ознаки об'єкту. Звертається увага на кожну деталь, що сприяє формуванню цілісного уявлення про об'єкт. Для опису застосовується художній, діловий і науковий стилі. Художній стиль учні вивчають читаючи твори, які містять пейзаж, опис зовнішності героїв, місця події. Особливої чіткості потребують ділові описи. Учні допоміжної школи мають добре їх знати з огляду на особливості професійно-трудового

навчання, коли необхідно словесно описати технологію виготовлення виробу. Науковий стиль учні зустрічають в текстах природознавства, математики тощо. За новою програмою з рідної мови учні ознайомлюються з роздумом. Але матеріалу по цьому мало. Таке висловлення як роздум є дуже важливим. Тут учні повинні вміти, аналізувати, класифікувати, добирати докази. Прикладом такого висловлювання - роздуму може бути текст "Бережи здоров'я"- 4 клас. Отже з такими теоретичними відомостями треба знайомити учнів допоміжної школи практично.

Характерні для розумово відсталих дітей мовленнєва замкненість, намагання ухилитися від спілкування. Причини слабкої мовленнєвої активності дуже різноманітні. Значну роль тут відіграють загальна психічна млявість, а також бідність запасу уявлень, утруднення сприймання та усвідомлення мови співрозмовника, сором'язливість тощо.

Вагомим моментом, який ускладнює всі ці причини є недостатня мотивація їхнього мовлення, особливо з незнайомими людьми.

Тому ця робота - одне з першочергових завдань учителя. У наших дітей висловлювання за змістом близького до побуту легша. А ось в умовах словесних вправ - важче. Тому для мовленнєвої діяльності доцільно використовувати профнавчання, шкільний побут, режимні моменти, художню самодіяльність, гурткову роботу, самоврядування. Заняття з розвитку зв'язного мовлення можливо організовувати як ігри, тематичні бесіди, тобто дитині необхідно створювати такі умови, за яких він змушений з нами говорити. Важливою вимогою є наявність об'єкта спілкування. Ним може бути вчитель, однокласник, іграшка і інші. Для учнів найбільший авторитет - це вчитель. Тому зразкове мовлення вчителя - приклад для наслідування.

Вчитель повинен бути вимогливим до мовлення учнів, звертати увагу не тільки на його форму, а й на оформлення своїх думок (неправильні фрази, недоречно вжиті слова) - все треба виправляти. Можна організовувати взаємоконтроль. Це треба робити так, щоб не образити дитину, не відбити охоту включатися в роботу класу. Дуже бажана позитивна оцінка найменших успіхів учня. Це викликає задоволення, активізує його, є стимулом для висловлювання.

**Активация розумової діяльності учнів з особливими
потребами на уроках математики
(з досвіду роботи вчителя Привільнянської
загальноосвітньої школи-інтернату
Лазаренко Наталії Олексіївни)**

Висока якість уроку - це насамперед його результативність у досягненні навчальної, виховної і розвивальної мети.

Математична освіта учнів-це складний і тривалий процес оволодіння певною системою знань умінь і навичок. Без цілеспрямованого розвитку математичного мислення не вдається досягти бажання результатів у вивченні цієї шкільної дисципліни.

Тому формування активності школярів з математики починається з виховання у них пізнавальної потреби : треба зацікавити учнів яскравими ілюстраціями, цікавими фактами, ігровими моментами; виховувати у учнів допитливість, бажання дізнатися про певні якості предмета, а також виховувати захоплення цим предметом.

Головним у моїй роботі на уроках математики є розвиток логічного мислення й математичного мовлення.

Значно впливає на розвиток математичного мовлення учнів вивчення нумерації чисел. В мову школярів вводиться ціла низка математичних термінів. Учні засвоюють назви чисел без особливих труднощів.

Як відомо, одним із головних завдань курсу математики є формування обчислювальних навичок. Учителю не лише треба навчити учнів додавати, віднімати, ділити й множити, а й виконувати ці дії раціонально, усвідомлено.

Для цього важливо розвивати математичну кмітливість. Міцність і автоматизм потрібних навичок досягається в процесі тривалих вправлять. Однотипні завдання втомлюють дітей, тому їх необхідно урізноманітнювати. Я роблю це по-різному. На одному уроці розвішую плакат і ставлю вимогу

знайти останнє число, якщо перше (18,24, 30, 36)

Іншим разом для усної лічби пропоную обчислення ланцюжком:

$$\begin{array}{r} 66 - 42 \\ : 4 \\ * 7 \\ + 22 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 23 + 7 \\ : 3 \\ * 4 \\ - 19 \end{array}$$

або кругові приклади, записані на таблиці.

Під час вивчення арифметичних дій добрий результат дає робота з таблицями, яких дуже багато в підручниках з математики. Заповнюючи ці таблиці, учні називають математичні терміни і згадують, як знайти той чи інший невідомий компонент

На своїх уроках широко практикую відгадування загадок, ребусів. Учні залюбки розв'язують віршовані задачі, які я добираю із дитячих журналів, методичної літератури. За роки роботи в мене вже накопичилось достатньо такого матеріалу. Увесь цей набір нестандартних вправ у комплексі із звичайними сприяє розвитку логічного мислення, опануванню математичного мовлення.

Корисні для розвитку мовлення й мислення математичні диктанти, які я пропоную учням на кожному уроці.

- 1) Знайди суму чисел 17 і 5
- 2) Збільши 59 на 9
- 3) До 39 додай 6
- 4) Від 81 відними 5;
- 5) Знайди різницю чисел 100 і 4
- 6) Зменши 33 на 7.

Математичний диктант для кожного класу я пропоную згідно пройденої теми.

Часто під час математичного диктанту пропоную учням подані числа збільшити або зменшити в кілька разів (на кілька одиниць)

Сприятливі умови для розвитку математичного мовлення учнів створюються під час розв'язання тестованих задач.

Ознайомлюючись із задачею, школяра навчаються читати її текст, переказувати зміст. Спосіб відшукування розв'язку - це

встановлення зв'язку між даними задачі та даними і шуканого величинами з метою одержання відповіді на запитання формування умінь і навичок розв'язувати задачі цього виду потребує від учнів мовленнєвого формування.

Прості задачі на додавання і віднімання є тими азами, з яких починається навчання учнів розв'язувати задачі на 2-4 дії. Розв'язуючи і пояснюючи розв'язання задач, учні повинні оперувати назвами арифметичних дій (додавання віднімання) та їх компонентами (доданок, сума, зменшуване, від'ємник, різниця) Без розуміння математичних понять і відповідних термінів учень не в змозі дати відповідь на конкретне запитання вчителя під час роботи над задачею. Тому при ознайомленні з математичними поняттями і відповідними терміналами кожен учень повинен мати уявлення про них.

Багато пропоную учням задач на різницеве та кратне порівняння, де треба дати відповідь на запитання: "На скільки одиниць одне число більше або менше за інше? У скільки разів число більше або менше?" Це задачі типу: "Ластівка може прожити 9 років, а сорока 27 років. У скільки разів довше живе сорока, ніж ластівка? "Ялина може прожити 300 років, а сосна -600 років, а горобина-200 років. На скільки довше може прожити сосна, ніж ялина ? (ялина,ніж горобина?)) Задачі такого типу зацікавлюють учнів, а коли ще до неї додати ще й кольоровий малюнок, тоді учні виявляють зацікавленість. Для цього я виготовила невеличкий альбом, у якому розміщені кольорові малюнки, які я використовую під час розв'язання як усних, так і письмових задач.

Учні люблять грати і в математичні ігри. При повторенні множення в % кл. (б кл.) я пропоную їм ігри "Математичне лото", "Забий гол у ворота" , "Знай таблицю множення" . Іноді пропоную учням працювати за графічними схемами, де треба записати у "віконечках" числа, за яких будуть правильні рівності.

Вдало проходить такий вид роботи, як "гімнастика розуму".

Учні швидко відповідають на запитання вчителя:

– Що буде, коли 8 поділити навпіл ?

- Скількома цифрами записане число 530035? 80002; 3033?
- Подати у вигляді розрядних доданків числа 54, 376,607,9004...?
- Подати у вигляді добутку двох чисел 35, 42, 12,63,72...?

Дуже важливо залучати учнів до участі в міркуваннях. Тому на своїх уроках я часто використовую прийом "вчитель помиляється, допоможи знайти помилку", наприклад: 6 помножити на 6 , буде 35; 12 зменшити в 4 рази буде 8; 27 більше за 29 і т.д. Ці завдання тримають учнів у постійній "бойовій готовності", активізують розумову діяльність. Діти доводять правильність своєї думки, а це-шлях пізнання.

Дискусії з учителем, спільний з ним пошук роблять учнів учасниками навчального процесу, стимулюють їхню активність, дозволяють пережити радість успіху, радість навчання.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Стадненко Н. М., Матвеева М. П., Обухівська А. Г. Нариси з олігофренопсихології, Навчальний посібник, – Кам'янець-Подільський, 2002.
2. Стадненко Н.М. та інш. Методика діагностики відхилень у розумовому розвитку молодших школярів. – К., 1998.
3. Чеботарьова О. Методика вивчення стану психофізичної готовності дітей із ДЦП до навчання. Дефектологія. - 2004 р. - №2.
4. Ілляшенко Т.Д. Чому їм важко вчитися. Діагностика і корекція труднощів у навчанні молодших школярів. – К.: Початкова школа, 2003.
5. Нвуково-методичні засади діяльності психологічної служби. Навчально-методичний посібник. В 2-х томах За редакцією Панка В.Г., Цушка І.І. – К.: Ніка-центр, 2005.
6. Чав'як Б.П. Основи корекційної роботи. Методичні рекомендації. – с.28. Запоріжжя, 2006.

ДЛЯ НОТАТОК

Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
Лабораторія менеджменту освіти

В. О. Сєднева

***ОСНОВИ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З
УЧНЯМИ, ЯКІ МАЮТЬ ОСОБЛИВОСТІ
ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ***

Методичні рекомендації

Текст наведено в авторській редакції

Комп'ютерний набір: В. О. Сєднева
Технічна верстка: Н. М. Дерманська

Папір офсетний. Друк на різнографі
Формат 60x84/16
Умовно-друкованих арк. – 2,2
Обліково-видавничих арк. – 2
Гарнітура шкільна

Тираж 100
Замовлення № 76

Адреса редакції:
вул. Адміральська, 4-а,
м. Миколаїв, 54001
тел./ факс 37-85-87

<http://www.moippo.mk.ua>
e-mail: institute@moippo.mk.ua